

5.1.1.a Český jazyk pro I. stupeň

Charakteristika vyučovacího předmětu

Časové, organizační a obsahové vymezení předmětu

Vyučovací předmět český jazyk a literatura se vyučuje ve všech ročnících I. stupně jako povinný předmět s celkovou časovou dotací 40 hodin za týden. V 1. – 5. ročníku v rozsahu 8 hodin týdně, (v 1. a 2. ročníku je předmět rozšířen o dvě hodiny z disponibilní časové dotace, ve 3. až 5. ročníku je předmět rozšířen o jednu hodinu z disponibilní časové dotace,).

Výuka probíhá většinou ve třídách, někdy je možné využít učebnu PC. Formy realizace: vyučovací hodina, recitační soutěže, dramatizace, vlastní tvorba, návštěva knihovny, besedy.

Vzdělávací obsah oboru Český jazyk a literatura je rozdělen do tří složek, které se ve výuce navzájem prolínají. Jsou to tyto složky:

1. Komunikační a slohová výchova (rozvíjení schopností vnímat mluvený i psaný text v jeho souvislostech a rozvíjení schopnosti pracovat s ním)
2. Jazyková výchova (rozvíjení správného a srozumitelného vyjadřování a schopnosti získávat další informace na základě osvojení spisovné podoby jazyka)
3. Literární výchova (seznámení s literárními druhy a uměleckými cíli autora a vedení k následné interpretaci díla)

Provázanost s ostatními předměty

Český jazyk je provázán se všemi předměty vyučovanými na I. stupni: prvoukou a vlastivědou (národní tradice a kultura, slavení svátků), výtvarnou a hudební výchovou (rozvíjení estetického projevu), informatikou (práce na PC), matematikou (vyjadřovací schopnosti).

Klíčové kompetence, výchovné a vzdělávací strategie v českém jazyce, I. stupeň

Klíčová kompetence žáka	Činnost učitele
kompetence k učení	
správně užívá spisovnou řeč mluvenou, čtenou i psanou	dbá na užívání spisovné řeči mluvené, čtené i psané, využívá diskuzí, zařazuje do výuky projekty zadává úkoly, které vyžadují práci s různými zdroji

	informací, zajišťuje dostatek vhodných pomůcek (encyklopedie, slovníky, pravidla...)
správně artikuluje a srozumitelně vyjadřuje vlastní myšlenky formou psanou i mluvenou	vede žáky ke správnému používání pojmů z různých oblastí tak, aby si je upevnili a dávali do souvislosti
kompetence k řešení problémů	
využívá vlastní zkušenosti při řešení úloh, řeší problémy adekvátní svému věku	nabízí žákům rozmanité úlohy, často problémové, přiměřené jejich věku, které jim umožňují hledat různé cesty k řešení problémových situací
kompetence komunikativní	
vnímá a chápe různá jazyková sdělení (psaná, mluvená)	provádí kontrolu a zpětnou vazbu, zda žáci rozumí zadanému úkolu či sdělení; klade důraz na čtení s porozuměním
správně formuluje myšlenky a rozhoduje se na základě pokynů a přečteného textu	dává žákům dostatečný prostor k prezentaci názorů, postojů, pocitů, myšlenek, mínění, úsudků i naslouchání v kolektivu třídy i napříč školou
rozvíjí slovní zásobu	pomocí literárního i gramatického učiva rozšiřuje slovní zásobu žáků
kompetence sociální a personální	
spolupracuje s ostatními (dvojice, skupinová práce)	umožňuje žákům, aby pracovali ve dvojicích či ve skupinách, uplatňuje prvky kooperativního učení
kompetence občanské	
vnímá bohatost a krásu mateřského jazyka	klade důraz na respektování našich tradic a kulturního i historického dědictví, na pozitivní postoj ke kultuře, ke sportovním aktivitám, k tvořivosti; zařazuje do výuky besedy
buduje si pozitivní vztah k literatuře, čte	učí žáky vnímat rasové, národnostní, kulturní odlišnosti- literatura různých národů - pohádky, báje
kompetence pracovní	
zodpovědně plní školní povinnosti	motivuje žáky k plnění školních povinností
vypracovává domácí úkoly a samostatné práce	dbá na plnění zadaných úkolů a dodržování termínů
kompetence digitální	
používá online zdroje k vyhledávání informací; využívá online slovníky	představuje žákům online zdroje k vyhledávání informací; umožňuje žákům využívání online slovníků
účastní se cvičení, her a kvízů na interaktivních platformách	používá interaktivní aktivity a kvízy k opakování látky a sledování pokroku žáků; zapojuje hry pro motivaci žáků
dodržuje pravidla chování při interakci v digitálním prostředí	vede žáky k dodržování pravidel chování při interakci v digitálním prostředí

Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu

roč.	tematický okruh	dílčí očekávaný výstup	učivo	PT
1. - 2.	Jazyková výchova	rozlišuje zvukovou a grafickou podobu slova, člení slova na hlásky, rozezná dlouhé a krátké samohlásky	hláskosloví, stavba slova, nauka o slově	
1. - 3.	Komunikační a slohová výchova	reaguje na písemné i mluvené pokyny přiměřené složitosti	komunikační situace: omluva, žádost, zpráva, vzkaz	osob 3, 8
1. - 3.	Komunikační a slohová výchova	respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru	dialog - mluvčí, posluchač	osob 8
1. - 3.	Komunikační a slohová výchova	v krátkých mluvených projevech správně dýchá a volí vhodné tempo řeči	nácvik správného dýchání a přiměřeného tempa řeči	osob 8
1. - 3.	Jazyková výchova	zvládá základní hygienické návyky při psaní	hygienické návyky správného psaní	
2. - 3.	Jazyková výchova	volí vhodné verbální i nonverbální prostředky řeči v běžných situacích	členění jazykového projevu	osob 8, 10
2. - 3.	Jazyková výchova	píše věcně i formálně správně jednoduchá sdělení	plynulý a úhledný písemný projev	medi 3, 6
2. - 3.	Jazyková výchova	porovnává významy slov, zvláště slova podobného a opačného významu	slova nadřazená, podřazená, souřadná a slova opačného významu	
2. - 3.	Jazyková výchova	vyhledává v textu slova příbuzná	vyjmenovaná slova a slova k nim příbuzná	
2. - 3.	Jazyková výchova	porovnává a třídí slova podle zobecněného významu - děj, věc, okolnost, vlastnost	třídění slov, slovní druhy	
2. - 3.	Jazyková výchova	rozlišuje slovní druhy v základním tvaru	ohebné a neohebné slovní druhy	
2. - 3.	Jazyková výchova	užívá v mluveném projevu správné gramatické tvary podst. jmen, přídavných jmen a sloves	souvislý mluvený projev, význam slov	medi 6, 7
2. - 3.	Jazyková výchova	rozlišuje druhy vět podle postoje mluvčího; volí vhodná interpunkční znaménka	druhy vět podle postoje mluvčího	medi 6, 7
2. - 3.	Jazyková výchova	odůvodňuje a píše správně: i, í / y, ý po tvrdých a měkkých souhláskách, po obojetných souhláskách ve vyjmenovaných slovech; slova se skupinami dě, tě, ně, bě, pě, vě, mě; slova s ú/ů; velká písmena na začátku věty a u vlastních jmen osob, zvířat a místních pojmenování	znalost správného pravopisu podle očekávaného výstupu	
2. - 3.	Komunikační a slohová výchova	řadí ilustrace podle dějové posloupnosti a vypráví podle nich jednoduchý příběh	vyprávění pohádky nebo povídky, spojování obsahu textu s ilustrací	medi 6, 7
3.	Jazyková výchova	pečlivě vyslovuje, opravuje svou nesprávnou nebo nedbalou výslovnost, vytváří krátký mluvený projev na základě vlastních zážitků	správný přízvuk a intonace, tempo, pauzy, využívání	medi 6, 7

			jednoduché osnovy	
3.	Jazyková výchova	píše správné tvary písmen a číslic, správně napojuje písmena a slabiky, kontroluje vlastní písemný projev	automatizace psaní, odstraňování individuálních nedostatků písemného projevu	
3. - 5.	Komunikační a slohová výchova	vypravuje zážitky a zkušenosti z Evropy a jiných míst, které společně s rodiči navštívil, popisuje navštívená místa	popis, vyprávění	glob 1
4.	Jazyková výchova	osvojí si správné algoritmy vedoucí k uplatnění pravopisných pravidel; v ústním i písemném projevu používá osvojená gramatická pravidla	práce s pravidly	
4.	Jazyková výchova	porovná význam slov; rozlišuje slova spisovná a jejich nespisovné tvary, vhodně je používá vzhledem ke komunikační situaci, ve stavbě slova rozliší kořen, část předponovou, část příponovou a koncovku	spisovná, hovorová a nespisovná mluva, stavba slova, význam slov	
4.	Jazyková výchova	rozliší předpony a předložky	předpony a předložky	
4.	Jazyková výchova	určuje slovní druhy plnovýznamových slov a používá je v gramaticky správných tvarech ve svém projevu	slovní druhy a jejich třídění	
4.	Jazyková výchova	určí pád, číslo, rod, přiřadí ke vzoru; píše správně koncovky	mluvnické kategorie podstatných jmen	
4.	Jazyková výchova	rozliší větu jednoduchou a souvětí, vyhledá základní skladební dvojici, určí základ věty, vyznačí stavbu věty graficky (člen řídicí a závislý), pozná holý a rozvitý podmět a přísudek	stavba věty jednoduché, základní skladební dvojice, shoda přísudku s podmětem, souvětí	
4.	Jazyková výchova	užívá vhodných spojovacích výrazů	souvětí	
4. - 5.	Jazyková výchova	zdůvodní použití gramatických pravidel, vyhledá správně napsané slovo v PČP, SSČ, SCS	práce s jazykovědnými příručkami	
4. - 5.	Jazyková výchova	správně píše slova s probranými předponami	předpony: od-, nad-, pod-, před-, vz-, roz-, bez-, ob-, v-, s-, z-; předložka bez	
4. - 5.	Jazyková výchova	správně používá i/y po obojetných souhláskách	vyjmenovaná slova a slova k nim příbuzná	
4. - 5.	Jazyková výchova	rozliší slovesné tvary určité a neurčité, jednoduché a složené; určí osobu, číslo, čas (v 5. roč. způsob)	mluvnické kategorie sloves	
4. - 5.	Jazyková výchova	správně píše čárku ve větě jednoduché	čárka ve větě jednoduché	
4. - 5.	Jazyková výchova	rozliší řeč přímou a nepřímou	řeč přímá a nepřímá	
4. - 5.	Komunikační a slohová výchova	sestaví osnovu vyprávění a na jejím základě vytváří krátký mluvený nebo psaný projev s dodržением časové posloupnosti	vyprávění, osnova	medi 6, 7
4. - 5.	Komunikační	ovládá pravidla popisu, volí vhodná přirovnání	popis: osoby, věci	medi 6, 7

	a slohová výchova		a děje, činnosti	
4. - 5.	Komunikační a slohová výchova	vede správně dialog, telefonický rozhovor, zanechá vzkaz, rozpoznává manipulativní komunikaci	pravidla dialogu, omluva, prosba, vzkaz, reklama	osob 8, 10 medi
4. - 5.	Komunikační a slohová výchova	vytvoří pozvánku na akci dle vlastního výběru, vyrobí přání ke svátku (narozeninám), napíše dopis s vhodným oslovením a správnou adresou, přičemž dodržuje formální a obsahovou správnost	pozvánka, oznámení, blahopřání, dopis	osob 7, 10
4. - 5.	Komunikační a slohová výchova	rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk, podstatné informace si zaznamenává reprodukuje obsah přiměřeně složitého sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta	orientační prvky textu, klíčová slova poznámky	osob
5.	Jazyková výchova	rozliší několikanásobné větné členy, vyhledává různé podměty, osvojí si shodu přísudku s podmětem (i několikanásobným)	několikanásobné větné členy, podmět nevyjádřený	
5.	Jazyková výchova	skloňuje přídavná jména podle vzorů a správně píše koncovky	druhy přídavných jmen, stupňování	
5.	Jazyková výchova	rozlišuje druhy zájmen v textu, správně píše tvary osobních zájmen	druhy zájmen, skloňování osobních zájmen	
5.	Jazyková výchova	rozliší druhy číslovek v textu, používá správné tvary číslovek dva, oba	číslovky - druhy, skloňování základních číslovek (dva, oba)	
5.	Komunikační a slohová výchova	používá přímou a nepřímou řeč ve slohových projevech	řeč přímá a nepřímá	medi 6, 7
1. -3.	Literární výchova	čte a přednáší z paměti literární texty přiměřené věku	reprodukce textu, přednes básně	osob 2, 5
1. -3.	Literární výchova	čte plynule a s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti	četba přiměřeně náročných textů; upevňování čtenářských návyků a dovedností	
1. -3.	Literární výchova	vyjadřuje své pocity z přečteného textu	vystižení podstaty přečteného textu	
2. - 3.	Literární výchova	rozlišuje vyjadřování v próze a ve verších, pozná pohádku; seznámí se s ukázkami tvorby našich i zahraničních autorů	základy literatury - poezie : báseň, rým, sloka, přednes; próza : pohádka, povídka, postava, děj	multi 4
4. - 5.	Literární výchova	čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas na základě čtených textů poznává různost světa, přírodního a kulturního prostředí	uvědomělé, plynulé čtení přiměřeně náročných textů našich i zahraničních autorů ; tiché čtení s porozuměním,	multi 4
4. - 5.	Literární výchova	pokusí se sestavit jednoduchou osnovu textu, dotvoří nedokončený text; chápe souvislost mezi názvem textu a jeho obsahem, pokusí se vytvořit vlastní literární text	orientace v textu; práce s textem	medi 3, 6

4. - 5.	Literární výchova	účastní se dramatizace , najde hlavní myšlenku díla, charakterizuje hlavní postavy	práce s textem	osob 5, 8, 10
4. - 5.	Literární výchova	rozliší umělecký a neumělecký text, prózu, drama; pozná verš, rým, sloku; seznámí se s ukázkami tvorby zahraničních autorů, je tolerantní k cizím zvykům a obyčejům	literární pojmy, lidová slovesnost; básnické výrazy: verš, rým, sloka; texty našich i zahraničních autorů	multi 4
4. - 5.	Literární výchova	rozlišuje různé typy uměleckých textů	umělecké texty	
4. - 5.	Literární výchova	je schopen orientovat se v knihovně a samostatně si vyhledá určitou knihu	knihovna	osob 8, 10
2. - 5.	Literární výchova	vede si čtenářský deník a prezentuje ho před třídou; rozliší české i zahraniční autory	práce se čtenářským deníkem •	osob 5, 10 multi 4

Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu; minimální doporučená úroveň

roč.	tematický okruh	dílčí očekávaný výstup žák	učivo	PT
1. - 3.	Jazyková výchova	zná všechna písmena malé i velké abecedy	abeceda, abecední řazení	
1. - 3.	Jazyková výchova	rozpozná samohlásky (odlišuje jejich délku) a souhlásky	samohlásky a souhlásky	
1. - 3.	Jazyková výchova	tvoří slabiky	tvoření slabik	
1. - 3.	Jazyková výchova	rozliší věty, slova, slabiky, hlásky	věta, slovo, slabika, hláska	
1. - 3.	Jazyková výchova	píše velká písmena na začátku věty a ve vlastních jménech		
1. - 3.	Komunikační a slohová výchova	reaguje na písemné i mluvené pokyny přiměřené složitosti	komunikační situace: omluva, žádost, zpráva, vzkaz	osob 3, 8
1. - 3.	Komunikační a slohová výchova	respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru	dialog - mluvčí, posluchač	osob 8
1. - 3.	Komunikační a slohová výchova	v krátkých mluvených projevech správně dýchá a volí vhodné tempo řeči	nácvik správného dýchání a přiměřeného tempa řeči	osob 8
1. - 3.	Komunikační a slohová výchova	vypravuje zážitky a zkušenosti z Evropy a jiných míst, které společně s rodiči navštívil (s dopomocí)	vyprávění	glob 1
1. - 3.	Komunikační a slohová výchova	zvládne základní hygienické návyky při psaní, dodržuje čitelnost písemného projevu	hygienické návyky správného psaní, rozvíjení jemné motoriky a pohybové koordinace	
1. - 3.	Komunikační a slohová výchova	píše písmena a číslice, dodržuje správné tvary písmen	psaní písmen a číslic (i podle nápodobdy)	
1. - 3.	Komunikační a slohová výchova	spojuje písmena a slabiky	psaní písmen, slabik	
1. - 3.	Komunikační a slohová výchova	převádí slova z mluvené do psané podoby		
1. - 3.	Komunikační a slohová výchova	dodržuje správné pořadí písmen a úplnost slov		
1. - 3.	Komunikační a slohová výchova	zvládne opis a přepis krátkých vět	opis psacího písma a přepis jednoduchého tištěného textu	
1. - 3.	Literární výchova	přednáší z paměti jednoduché říkanky a básničky	přednes říkanky a krátké básně	osob 2, 5
1. - 3.	Literární výchova	dokáže se koncentrovat na poslech pohádek a krátkých příběhů	poslech předčítaného textu	
1. - 3.	Literární výchova	reprodukuje krátký text pomocí otázek a ilustrací	reprodukce textu, obrázková osnova	

2. - 3.	Jazyková výchova	volí vhodné verbální i nonverbální prostředky řeči v běžných situacích	členění jazykového projevu	osob 8, 10
4. - 5.	Komunikační a slohová výchova	píše věcně i formálně správně jednoduchá sdělení	plynulý a úhledný písemný projev	
4. - 5.	Jazyková výchova	porovná významy slov, zvláště slova stejného a opačného významu	slova nadřazená, podřazená, souřadná a slova opačného významu	
4. - 5.	Jazyková výchova	vyhledává a určuje samohlásky a souhlásky	samohlásky a souhlásky	
4. - 5.	Jazyková výchova	pozná podstatná jména a slovesa	třídění slov, podstatná jména a slovesa	
4. - 5.	Jazyková výchova	správně vyslovuje a píše znělé a neznělé souhlásky	výslovnost a psaní znělých a neznělých souhlásek	
4. - 5.	Jazyková výchova	užívá v mluveném projevu správné gramatické tvary podst. jmen a sloves	souvislý mluvený projev, význam slov	medi 4
4. - 5.	Jazyková výchova	rozlišuje druhy vět podle postoje mluvčího; volí vhodná interpunkční znaménka	druhy vět podle postoje mluvčího	medi 4
4. - 5.	Jazyková výchova	odůvodňuje a píše správně: i, í / y, ý po tvrdých a měkkých souhláskách, slova se skupinami dě, tě, ně, bě, pě, vě, mě; velká písmena na začátku věty; řadí slova podle abecedy	znalost správného pravopisu podle očekávaného výstupu	
4. - 5.	Komunikační a slohová výchova	řadí ilustrace podle dějové posloupnosti a vypráví podle nich jednoduchý příběh	vyprávění pohádky nebo povídky, spojování obsahu textu s ilustrací	medi 4
4. - 5.	Jazyková výchova	pečlivě vyslovuje, vytváří krátký mluvený projev na základě vlastních zážitků	správný přízvuk a intonace, využívání jednoduché osnovy	medi 4
4. - 5.	Jazyková výchova	píše správné tvary písmen, správně napojuje písmena a slabiky, kontroluje vlastní písemný projev	automatizace psaní, odstraňování individuálních nedostatků písemného projevu	
4. - 5.	Komunikační a slohová výchova	vypravovat zážitky a zkušenosti z Evropy a jiných míst, které společně s rodiči navštívil, domluvit se v běžných situacích	vyprávění	glob 1, 2
4. - 5.	Komunikační a slohová výchova	tvoří otázky a odpovídá na ně, vede správně dialog	základní komunikační pravidla, pravidla dialogu	osob 8, 10
4. - 5.	Komunikační a slohová výchova	má vytvořenou odpovídající slovní zásobu k souvislému vyjadřování		
4. - 5.	Komunikační a slohová výchova	v mluveném projevu volí správnou intonaci, přízvuk a tempo řeči	základní techniky mluveného projevu (dýchání,	

			tvoření hlasu, výslovnost, slovní přízvuk, intonace)	
4. - 5.	Komunikační a slohová výchova	opisuje a přepisuje jednoduché texty	opis psacího písma a přepis jednoduchého tištěného textu	
4. - 5.	Komunikační a slohová výchova	napíše správně a čitelně jednoduchá sdělení		
4. - 5.	Komunikační a slohová výchova	dbá na úpravný a čitelný písemný projev, dodržuje vzdálenost mezer mezi slovy	úprava – nadpis, okraje, vzdálenost mezi písmeny a slovy	
4. - 5.	Komunikační a slohová výchova	ovládá psaní hůlkového písma	psaní hůlkovým písmem	
4. - 5.	Komunikační a slohová výchova	popíše jednoduché předměty, činnosti a děje	popis: osoby, věci a děje, činnosti	medi 4
4. - 5.	Literární výchova	čte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti, dokáže je reprodukovat podle jednoduché osnovy	četba přiměřeně náročných textů; upevňování čtenářských návyků a dovedností	
4. - 5.	Literární výchova	rozliší vyjadřování v próze a poezii, pozná pohádku; seznámí se s ukázkami tvorby našich i zahraničních autorů	základy literatury - poezie: báseň, básník; próza: pohádka, povídka, pověst, bajka, postava, děj	multi 4
4. - 5.	Literární výchova	čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas; na základě čtených textů poznává různost světa, přírodního a kulturního prostředí	uvědomělé, čtení přiměřeně náročných textů našich i zahraničních autorů ; tiché čtení s porozuměním	multi 4
4. - 5.	Literární výchova	účastní se dramatizace , s pomocí najde hlavní myšlenku díla, určí hlavní postavy a jejich vlastnosti	práce s textem	osob 5, 8, 9
4. - 5.	Literární výchova	rozliší pohádkové prostředí od reálného	prostředí reálné a pohádkové	
4. - 5.	Literární výchova	vypráví zhlédnutý filmový nebo divadelní příběh podle daných otázek	reprodukce podle dané osnovy	
4. - 5.	Literární výchova	vede si čtenářský deník a prezentuje ho před třídou	práce se čtenářským deníkem	osob 5, 10